

تاریخ معاصر ایران درس پنجم

تهیه و تنظیم: حسن نظری

مشروطه در دوره محمدعلی شاه

برخورد محمدعلی شاه با مشروطه چگونه بود؟

محمدعلی شاه فرزند مظفرالدین شاه بود که پس از وی به سلطنت رسید. او شخصی خودکامه و مستبد بود و نرمخویی پدرش را نداشت. محمدعلی شاه مشروطه و مجلس را قبول نداشت و در مراسم تاجگذاری همه اشراف و سفرا را دعوت کرد ولی نمایندگان مجلس را دعوت نکرد. کشمکش مجلس و شاه در زمان او به اوج رسید.

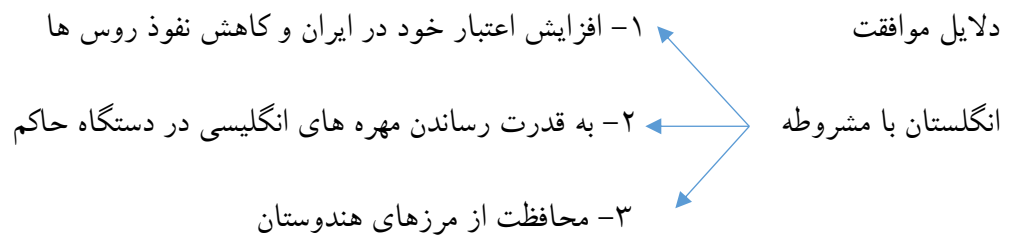
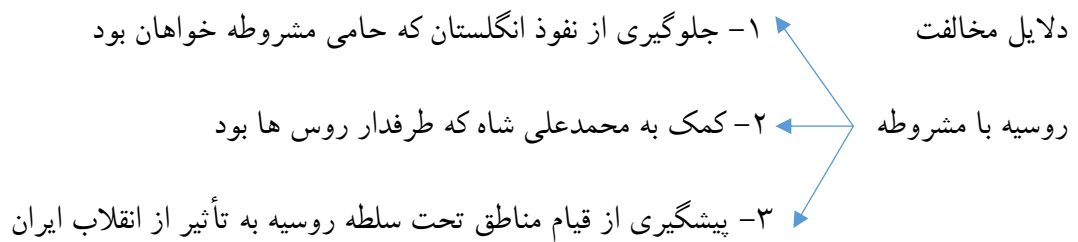
منظور از متمم قانون اساسی چیست؟ چرا محمدعلی شاه آن را امضا نکرد؟

قانون اساسی که در زمان مظفرالدین شاه امضا شد، دارای ضعف‌های زیادی بود. چون که با عجله تدوین شده بود. در این قانون از حقوق دولت به ملت و برعکس سخن گفته نشده بود؛ بنابراین لازم بود متمم و تکمله‌ای بر آن نوشته شود. شش تن از نمایندگان مسوول نوشتن متمم قانون اساسی شدند و زمانی که آن را به محمدعلی شاه دادند تا امضا کند، از این کار خودداری نمود. چون که از اساس مخالف مشروطه بود.

دلایل اختلاف بین شیخ فضل‌الله نوری و مشروطه خواهان چه بود؟

یکی از بندهای متمم قانون اساسی که به کوشش شیخ فضل‌الله نوری تصویب شد این بود که در هر دوره از مجلس، پنج نفر از مجتهدان و علمای طراز اول بر قوانین مجلس نظارت داشته باشند تا مخالف اسلام نباشد. اما در عمل چنین اتفاقی نیافتاد و اختلاف مشروطه خواهان از این زمان آغاز شد. شیخ فضل‌الله معتقد بود که غربی‌ها در مشروطه نفوذ کرده و آن را منحرف کرده‌اند؛ لذا مشروطه باید مشروع باشد.

دلایل مخالفت و موافقت روسیه و انگلستان با مشروطه چه بود؟

قرار داد ۱۹۰۷ بین کدام کشورها امضا شد؟ دلایل و نتایج آن را تبیین کنید.

این قرارداد در سال ۱۹۰۷ بین روسیه و انگلستان امضا شد. این دو کشور که دشمن و رقیب دیرینه بودند، در آن موقع یک دشمن مشترک و قدرتمند به نام آلمان داشتند. طبق اصلی که می گوید: «دشمن دشمن من، دوست من است» این دو کشور موقتاً باهم متحد شده و ایران را طی قرارداد ۱۹۰۷ بین خود تقسیم کردند. شمال ایران تحت نفوذ روس، جنوب تحت نفوذ انگلستان و مرکز ایران منطقه ی بی طرف اعلام شد.

استبداد صغیر چه بود و چگونه بروز یافت؟

محمدعلی شاه از ابتدا مخالف مجلس و مشروطه بود. از طرفی مجلس با قرارداد ۱۹۰۷ مخالفت کرده بود و بنابراین کشورهای روس و انگلستان نیز به دشمنی با مشروطه خواهان برخاستند. در جریان واقعه ای که به قصد ترور محمدعلی شاه انجام گرفت، شاه مشروطه خواهان را مسبب این حادثه دانست و لذا به دستور سفیر روسیه به مجلس حمله کرد و آن را به خاک یکسان کرد. بسیاری از مشروطه خواهان دستگیر، شکنجه و اعدام شدند. در این دوره ای که یک سال به طول انجامید دوباره استبداد حاکم شد که به استبداد صغیر مشهور شد.

واکنش مردم به استبداد صغیر چگونه بود؟

پس از این واقعه، مردم و علما در کشور به مقاومت برخاستند. مقاومت اصلی از تبریز آغاز شد و دو تن از مجاهدان غیور آن شهر به نام های ستارخان و باقرخان با نیروهای سلطنتی مبارزه کردند و حدود نه ماه در محاصره سخت قرار گرفتند. با مقاومت مردم تبریز، دیگر شهرهای ایران نیز قوت قلب پیدا کردند و وارد مبارزه با حکومت شدند. نیروهای مبارز از هر طرف به سمت تهران حرکت کردند. محمدعلی شاه که توان رویارویی با اینان را نداشت به سفارت روس پناهنده شد. با فتح تهران توسط مشروطه خواهان، استبداد صغیر به پایان رسید.

کانال تخصصی تاریخ من @tarikheman3